

VILANOVA I LA GELTRÚ - CANIGÓ20ª ETAPA : TERRADES - LA JONQUERA

11 de juny 1989

HORARI PREVIST

Sortida de la Plaça de l'Estació de Vilanova.	6	h
Terrades. <u>Esmorzar.</u>	8.30	h
<u>Sortida.</u>	9	h
Boadella d'Empordà. <u>Reagrupament.</u>	10	h
	10.20	h
Mas Giralt. <u>Reagrupament.</u>	11.50	h
	12.10	h
L'Estrada. <u>Reagrupament.</u>	13.10	h
	13.30	h
La Jonquera. <u>Dinar.</u>	14	h
<u>Sortida cap a Vilanova.</u>	16.30	h
Vilanova i la Geltrú.	19	h

NOTES

- ** Esmorzarem a Terrades, al local de la Societat Unió Terradenca.
- ** Dinarem en arribar a la Jonquera. Hi ha un petit parc al costat del riu, just on acabem l'etapa; també hi ha restaurants.
- ** No trobarem fonts però sí molts rius.
- ** Si alguna persona vol caminar més del compte pot arribar-se fins al santuari de la Mare de Déu de la Salut de Terrades.
- ** Si us plau, respecteu els reagrupaments.

VILANOVA I LA GELTRÚ - CANIGÓ

20ª ETAPA : TERRADES - LA JONQUERA

11 de juny 1989

En aquesta última etapa del curs arribarem a la Jonquera on finalitza el recorregut del GR-2 que hem seguit des del seu inici a Aiguafreda, als peus del Montseny.

El tram d'avui, que transcorre tot ell per l'Alt Empordà, comença en el poblet de Terrades. Sortirem del poble seguint la dreccera que va al santuari de la Mare de Déu de la Salut però aviat la deixarem car el GR no passa per aquest indret. Després de travessar el coll que separa la serra de Santa Magdalena de la serra de les Valls, baixarem vers el poble de Boadella d'Empordà, emplaçat a la riba de la Muga. Un antic pont romànic ens permetrà de creuar el riu i, una vegada a l'altra banda, ens enfilarem per la petita serra de les Brugueres; d'aquesta manera entrarem a la conca del Ricardell.

A continuació, el GR baixa fins al riu, al peu del turó on hi ha les restes del castell de Mont-roig, retrobant la carretera que va de Terrades a Agullana. Després de deixar la carretera, travessarem el riu i ens dirigirem vers la serra de Bosquerós, divisòria de les conques del Llobregat d'Empordà i el Ricardell. Per aquesta zona podrem veure grans boscos d'alzines sureres.

Passada la serra de Bosquerós haurem de creuar la Guilla i així arribarem a l'agregat de L'Estrada del municipi d'Agullana. Tot seguit començarem a baixar cap a la Jonquera situada a la riba del Llobregat. Abans d'arribar-hi, però, haurem de superar l'obstacle de l'autopista. Just a l'entrada del poble, en un petit parc, acabarem l'etapa, el curs i aquest GR-2.

=====

<u>Horari</u>		<u>Quilòmetres</u>
<u>Parcial</u>	<u>Total</u>	
0.00	0.00	0.000

Per tal de començar l'etapa d'avui ens situarem enfront del restaurant La Fornal, a l'angle del carrer Major, prop de la cruïlla amb la Costa d'En Ricard, per on varem entrar al poble de Terrades l'últim dia. En aquest lloc, en el centre de la petita plaça, hi ha una font pública (230 m).

Hem d'anar per la branca del carrer Major que va per davant

del restaurant, en direcció nord.

0.01 0.01 0.080

Sortim a la carretera que va de Terrades cap a Agullana i Sant Llorenç de la Muga enfront de les últimes cases del poble; una d'elles és Can Monjo. Hem d'anar cap a l'esquerra.

0.02 0.03 0.200

Per l'esquerra se'ns uneix un camí que baixa i cap a la dreta surt un camí senyalitzat com la "Drecera al Santuari" (de la Salut de Terrades). S'ha d'abandonar la carretera i seguir la drecera tot baixant.

0.02 0.05 0.310

Travessem una petita riera a gual i immediatament ens trobem amb una trifurcació del camí; hem de seguir per la branca central que va enclotada per entremig de marges rebutjant les dues laterals que pugen amb més pendent (la de l'esquerra es dirigeix vers unes naus).

Pugem lleugerament mantenint la direcció nord. La drecera al santuari està senyalitzada amb marques blaves que podem veure gairebé en cada una de les pedres del camí.

Creuem un torrentet i després el seguim deixant-lo a la dreta. Per damunt d'ell, veiem un camp de cirerers.

0.05 0.10

El camí fa un retomb cap a la dreta travessant el torrentet; a la dreta queden unes naus. En aquest punt, sense arribar a creuar el torrent, hem de deixar el camí i continuar rectes per un de menys marcat.

Pocs metres més enllà trobem una bifurcació. La branca de l'esquerra, que puja, és la drecera al santuari; nosaltres hem de seguir per la branca dreta, que segueix recta, planejant pel costat del torrentet.

Més enllà, travessem novament el seu llit deixant-lo a la nostra esquerra. El camí està força malmès i ple de pedres.

Anem per entremig de marges pujant lleugerament; el petit torrent s'ha transformat en un rec que va pel peu del marge esquerra.

Més endavant s'acaben els marges. El sòl és força accidentat; en algun tram es veuen les restes de l'antic empedrat.

A l'esquerra, a un nivell una mica superior, veiem la carretera que va cap a Agullana. Quan el camí queda embrossat, hem de deixar-lo i anar cap a l'esquerra travessant el camp ermot que hi ha a la capçalera de la petita conca per on hem pujat.

0.12 0.22 1.210

Desemboquem a la carretera (300 m), just en el punt on arrenca la pista que va cap al Santuari de la Mare de Déu de la Salut de Terrades. Un indicador ens diu que hi ha uns 500 metres de camí.

=====

SANTUARI DE LA MARE DE DÉU DE LA SALUT

El santuari de la Mare de Déu de la Salut de Terrades fou bastit al segle XVII en un alt planell al vessant NE de la muntanya de Santa Magdalena, prop de la "font del mas Cadira del bac de Codó" segons l'acta fundacional. El fundador fou mossèn Felip Olivet, natural de Maçanet de Cabrenys i domer de Terrades i s'inaugurà el 8 de setembre de 1681; el fundador morí el 1710 i és enterrat a la capella. El 1794 quedà molt danyat i fins al 1883 no es reparà, renovant-se totalment entre el 1885 i 1889; l'hostatgeria és del 1891. Tornà a sofrir greus danys el 1936 (destrucció de l'interior i explosió dels edificis annexos) i es tornà a reconstruir a partir del 1942. L'actual façana és neoromànica i l'interior neogòtic. És un santuari de tradició molt popular a la comarca i s'hi celebren diversos aplecs.

=====

Seguim la carretera vers la dreta, planejant.

0.05 0.27 1.510

Deixem una clariana a la dreta d'on surten algunes pistes. Comencem a baixar.

0.02 0.29 1.630

Passem pel punt quilomètric 1.5. Compte : Uns vint metres més endavant hem d'abandonar la carretera i enfilem-nos per un corriol que puja vers l'esquerra i va pel costat d'un marge. De moment seguim paral·lels a la carretera, a un nivell superior.

0.02 0.31

El corriol gira cap a l'esquerra, travessa un marge enrunat i a continuació una petita clariana; després, va transformant-se en camí i comença a baixar.

0.02 0.33

Se'ns uneix un camí per l'esquerra. A l'esquerra, al peu dels tallats de la serra de Santa Magdalena, veiem el Santuari

de la Mare de Déu de la Salut de Terrades.

Seguim baixant, ara amb pendent més pronunciat.

0.03 0.36

Trobem una bifurcació; seguim per la branca de la dreta.

0.01 0.37 2.250

Arribem novament a la carretera que va de Terrades a Agullana; ara simplement l'hem de travessar i continuar per la pista que baixa per l'altra banda (una mica cap a l'esquerra).

Planegem; a l'esquerra seguim veient la serra de Santa Magdalena amb l'ermita del mateix nom al capdamunt.

Anem en direcció NE; davant, al fons, podem veure les restes del castell de Mont-roig al cim d'un turó.

0.03 0.40

Quan la pista que seguíem fa un revolt cap a la dreta hem de deixar-la i continuar per una branca que segueix recta tot baixant. Per ací sortim del terme municipal de Terrades i entrem en el de Boadella d'Empordà.

0.05 0.45

Arribem en una bifurcació; s'ha de rebutjar la branca que segueix endavant baixant i, s'ha de seguir per la de la dreta, menys marcada, que puja.

Poc després es transforma en un senderol que de moment plana i més enllà comença a baixar per la vessant esquerra del torrent del Salt del Barral.

El senderol passa per una graonada formada per dos marges. Davant, al capdavant de la petita vall, podem veure el poble de Boadella d'Empordà i més enllà els camps de conreu.

0.08 0.53

Passem a frec d'un dipòsit d'aigües que queda a la nostra dreta. Continuem baixant, ara per una pista una mica malmesa.

0.01 0.54 3.470

A la dreta deixem les naus d'una granja de porcs envoltades de cirerers.

Es continua baixant per la pista d'accés a la granja. Una mica més enllà comencem a trobar les primeres cases del poble de Boadella d'Empordà a l'esquerra del camí; a la dreta queda

un petit torrent.

0.03 0.57 3.680

El camí/carrer travessa un pontet i bifurca (90 m); la branca de la dreta es dirigeix vers el nucli del poble. Nosaltres seguirem cap a l'esquerra, pel costat de la riera.

=====

BOADELLA D'EMPORDA

El terme municipal de Boadella, de 10.73 km², s'estén a la vall mitjana de la Muga, que el travessa de NW a SE, i discorre en gran part encaixat entre els vessants de les serres que formen part dels últims contraforts pirinecs que limiten la plana empordanesa : al nord es destaca la serra dels Tramonts i a la banda de migdia la dels Eixarts, les carenes de les quals formen la divisòria amb els termes veïns de Biure i de Terrades. Comprèn el poble de Boadella, cap de municipi, i el de les Escalles.

A l'extrem NW del terme, a un quilòmetre del poble de Boadella, s'ha construït la resclosa del pantà del mateix nom, sobre la Muga, que serveix per a la producció d'energia elèctrica i per al regadiu. El llac artificial, que s'estén en la seva major part pel veí terme de Darnius i pel de Sant Llorenç de la Muga, ha donat una nota desusada i ha significat un canvi notable en el paisatge d'aquesta rodalia.

L'evolució demogràfica segueix la tònica de la comarca i dels seus pobles més rurals. Tingué un augment notable al segle XVIII (de 160 habitants el 1718 a 461 el 1787) i arribà a un màxim el 1860 amb 737 h, per iniciar des d'aleshores una corba descendent només aturada vers el 1930 (563 h) i que no ha cessat : 417 h el 1960, 301 h el 1970, 261 h el 1979.

S'havien explotat jaciments de coure i de plom que van ser abandonats al segle XIX i actualment hi ha fàbriques de calç i de ciment. Tot el terme, especialment als voltants de la Muga, que forma raconades envoltades d'arbredes, té un paisatge molt agradable que atreu l'excursionisme.

El poble de Boadella es troba a 89 m d'altitud, a la riba dreta de la Muga. És un nucli de carrers estrets format sense cap pla al voltant del castell-palau de Boadella i de l'església parroquial. Aquest castell es troba a la banda occidental del poble, i és un gran casal gòtic format per tres cossos o ales que amb un mur que els uneix per llevant encerclen un pati rectangular; en aquest mur hi ha un gran portal adovellat i una inscripció gòtica amb la data 1450. Habitat fins als nostres dies, ha sofert modificacions però conserva encara alguns interessants elements gòtics. Sembla que a l'entorn del castell hi hagué un recinte de muralla de la qual en resta algun fragment.

L'església de Santa Cecília de Boadella, d'una nau i capelles laterals, i absis semicircular a l'interior i rregular externament, no sembla anterior als segles XVI-XVII. Dins del po-

ble es conserven algunes cases dels segles XVI-XVIII amb portals adovellats i interessants ràfecs de teulada decorats.

El poble de les Escaules es troba també a la vall de la Muga, a la dreta del riu, al punt on conflueix amb el torrent de la Caula, entre Boadella i Pont de Molins. L'origen de la població es troba en l'antic monestir de Sant Martí de les Escaules que existia ja en temps de Lluís el Piadós. Tingué, però, una vida efímera car el 1002 el cenobi ja no existia i consta com una simple església de la seu de Girona. A uns 500 m a llevant del poble hi ha un gran saltant d'aigua format pel torrent de la Caula prop del qual hi havia l'església vella, romànica, avui desapareguda.

=====

El camí penetra dins del llit de la riera, el segueix uns metres i després puja cap a la dreta per un tram empedrat amb còdols.

0.03 1.00 3.820

Al capdamunt de la pujada trobem una creu, la voregem i sortim al camí d'accés a una barriada del poble. Hem de travessar aquest camí i continuar pel que tenim davant deixant les cases a mà esquerra. A la dreta tenim un magnífic camp de cebes; més endavant hi ha una granja.

0.02 1.02 4.000

De nou sortim a la carretera que ve de Terrades, prop del punt quilomètric 5, la travessem i continuem pel camí que hi ha a l'altra banda. A l'esquerra queda l'entrada al Mas Marcé o Can Maiplou (Podem assegurar que aquest nom és totalment fals).

Baixem lleugerament; davant seguim veient el turó del castell de Mont-roig.

0.02 1.04

Trobem una bifurcació; deixem la branca de la dreta que està més marcada i continuem per l'esquerra. Immediatament el camí torna a bifurcar; ara seguim cap a la dreta baixant lleugerament.

A la dreta queda un oliverar i a l'esquerra s'estenen els camps per la vall de la Muga.

0.03 1.07 4.270

Baixem per un tram empedrat en direcció al llit de la Muga; a la dreta hi ha una filada de xiprers.

Quan som a tocar de les aigües (90 m), hem d'anar cap a la dreta per anar a buscar l'antic pont romànic que ens permetrà creuar el riu. Compte perquè està força malmès.

Una vegada a l'altra riba, el camí, herbós, segueix cap a l'esquerra per sota d'un grup de plàtans.

Pugem una mica; a la dreta queda un abocador i més enllà, per damunt d'ell, veiem Can Perxers. Després de travessar un rec desemboquem en un camí; el seguim vers l'esquerra pujant.

Uns metres més enllà ens unim amb el camí que ve de Can Perxers; anem cap a l'esquerra. Just en aquest punt se'ns separa per l'esquerra un senderol que baixa cap a un antic molí.

Poc després passem a frec de les ruïnes d'una edificació. Baix, al costat del molí, podem veure-hi la gran bassa reguladora de l'aigua. Continuem endavant planejant; a l'esquerra encara podem veure la serra de Santa Magdalena amb l'ermita al seu cim.

0.07 1.14 4.720

Deixem un camí a l'esquerra i immediatament sortim a la carretera que va cap al pantà de Boadella; deixem el camí que tenim enfront i seguim la carretera vers la dreta.

0.02 1.16 4.830

Abandonem la carretera per tal de seguir un camí que surt

cap a l'esquerra planejant per entremig de camps.

0.01 1.17

Trobem una bifurcació; de fet la branca de l'esquerra, més marcada, és una entrada als camps. Nosaltres hem de seguir rec-tes tot i que aquest tram està força embrossat i ple d'esbar-zers.

Seguim per aquest camí embrossat deixant alguns trencalls d'accés als camps veïns a dreta i esquerra.

0.07 1.24 5.320

Passem pel costat d'un canyissar i una figuera que queden a la nostra dreta; a l'esquerra hi ha un camp d'oliveres.

Després d'anar cap a la dreta, el camí entra en un terreny amb sòl de gres vermell i es desdibuixa totalment. Pugem per un tram amb les formacions típiques del gres; cal para atenció a les marques perquè el senderol no està gaire marcat. Anem en direcció est, ara per entremig de pins.

0.05 1.29

Arribem al capdamunt de la pujada (130 m). Estem travessant la serra de les Brugueres i canviant de terme municipal; sortim del de Boadella i entrem en de Darnius. Planegem per una pista que de moment no està gaire marcada.

Passem per una zona cremada; a l'esquerra, al fons, es veu el Mas Barris al peu del castell de Mont-roig.

0.07 1.36

Per la dreta se'ns uneix un camí poc fressat que baixa.

Fem un canvi de direcció cap al nord-est; ara el castell de Mont-roig queda al nostre davant. El camí travessa un prat her-bós i es desdibuixa; baixem lleugerament.

Al final del prat, el camí, més marcat, baixa per un tram molt erosionat.

0.05 1.41 6.550

Trobem una bifurcació; seguim per la branca de l'esquerra, molt malmesa i pedregosa, que baixa.

0.01 1.42 6.630

Altra volta sortim a la carretera de Terrades a Agullana (100 m); la seguim vers l'esquerra.

Deixem un trall a la dreta i immediatament passem un petit pont. A l'alta veiem el mas Barris i el castell de Mont-roig.

=====

CASTELL DE MONDIG

Les ruïnes del castell de Mont-roig es troben dins del terme de Darnius, a 4 km al SE del cap de municipi, al cim d'un turó cònic modestacat, a l'interfluvi del Llobregat i el Ricardell. És entat des del 1070 dins del comtat de Besalú i depengué dels senyors de Darnius. El 1282 tenia assignats 18 homes per a seva defensa, cosa que demostra la seva importància estratègica, prop dels passos pirinencs.

Aquesta sàció es perllongà fins a època moderna, i així fou escenari d'una Guerra Gran (setembre-novembre 1794) de l'anomenada batalla de Mont-roig o de Darnius (que els francesos anomenar de la Muntanya Negra). Els francesos s'havien apoderat del lloc i els atacs de les forces del comte de La Unión no acoquieren de foragitar-los. En un dels assalts morí el general Dmmier (17 de novembre), i tres dies més tard el comte de La ón.

Un contrac francès trencà el front, i el nou capità general de Catalunya, marquès de Las Amarillas, anà a refugiar-se a Girona mentre Figueres queia, sense lluita, en mans dels francesos. A part d'aleshores el castell restà molt malmès i avui no és més que un munt de ruïnes. Les masies properes, que constitueixen el entorn de Mont-roig, es troben avui deshabitades en la major part.

=====

0.04 1.46

Passpel punt quilomètric 8. Ací, a l'esquerra, per sobre de la cetera, mig amagat, hi ha un antic bunker.

0.0 1.50

A l'eta queda el camí d'accés al mas Barris.

0.0 1.52 7.490

Després de passar el punt quilomètric 8.5 hem d'abandonar la carretera per anar cap a la dreta pel camí d'accés al mas Ri a l'esquerra queda un trencall que puja una mica embrossat.

L'al mas Rajol té un parell de pilars a la seva entrada i flanquejat per fileres de xiprers. Una mica més enllà girem a l'esquerra i seguim paral·lels al riu Ricardell.

0.03 1.55 7.680

Girem cap a la dreta i travessem el Ricardell per un petit pont (100 m). A continuació el camí torna anar cap a la dreta, segueix uns metres el riu aigües avall i se'n separa tot fent un ampli revolt ara vers l'esquerra; en mig del retomb deixem un senderol que s'enfila cap a la dreta.

0.02 1.57 7.860

Quan la pista gira vers la dreta, hem de deixar-la i continuar per un camí que segueix recte planejant.

Poc després travessem un camí que ve de la pista que seguïem; cap a la dreta, en el punt on s'uneix amb la pista, podem veure-hi un altre bunker. Passem per una zona d'alzines sure-res.

0.02 1.59

Per la dreta se'ns uneix un camí que puja. Continuem endavant; a l'esquerra tenim camps de cultiu.

Passem pel costat mateix de les restes d'un altre bunker.

0.02 2.01 8.110

A l'esquerra queden les ruïnes d'unes edificacions i després de pujar una mica veiem, al mateix costat, uns barracons abandonats.

0.01 2.02

Troben una bifurcació amb una fita en el seu vèrtex; hem de seguir rectes per la branca de l'esquerra baixant lleugerament per una zona cremada.

A la dreta queda un altre bunker.

0.02 2.04

El camí ens mena en un camp i es desdibuixa; voregem el camp deixant-lo a l'esquerra. Després de travessar-lo retrobem el camí.

A l'esquerra veiem les restes d'unes edificacions.

0.02 2.06

Troben una tanca de filferro per al bestiar; la creuem i entrem en un prat (Compte : no deixeu la tanca oberta). Passem pel costat de la soca d'un arbre tallat i creuem el prat desviant-nos lleugerament cap a l'esquerra, en direcció al mas que es veu més enllà.

A l'extrem del prat trobem una altra tanca, la creuem i retrobem el camí; seguim endavant per entremig d'un camp, a l'esquerra, i uns horts, a la dreta.

El camí fa un gir cap a la dreta i puja vers la casa.

0.02 2.08 8.680

Arribem al mas Gallard (130 m); passem pel costat d'un pou tancat i seguim per davant de la casa.

El camí voreja el mas i continua planejant en direcció nord.

0.03 2.11 8.950

Sortim a la carretera que ve de Darnius i va cap a la general de Figueres a la Jonquera; la seguim vers l'esquerra.

0.02 2.13

Deixem un trencall a l'esquerra. Continuem per la carretera que ara passa per una zona d'alzines sureres cremades; podem veure, però, que gairebé totes elles han rebrotat. Per ací entrem en el terme municipal de Campmany.

0.02 2.15 9.330

Immediatament després de travessar un petit pont hem de deixar la carretera i continuar per una pista que va cap a la dreta; just en el seu començament hi ha el punt quilomètric 4 amb el molló caigut (140 m).

Pugem lleugerament; a l'esquerra hi ha camps i a la dreta un bosquet d'alzines cremades.

0.04 2.19

Deixem una pista que puja cap a l'esquerra. Comencem a pujar amb fort pendent per un tram molt erosionat.

0.07 2.26 9.960

Arribem al capdamunt de la serra de Bosquerós (200 m); per la dreta se'ns uneix un camí. Seguim endavant planejant; al fons podem veure la serra de l'Albera. Tot i que encara no veiem la autopista ja sentim seu el brogit.

0.01 2.27

Per la dreta se'ns uneix una pista.

0.04 2.31 10.340

Arribem en un collet; se'ns ajunta un camí per l'esquerra i uns metres més enllà un altre per la dreta.

Comencem a baixar; enfront veiem el mas Giralt vers on ens dirigim i, a l'esquerra, una mica elevat, el mas Geli, una gran masia arruïnada.

Flanquegem un camp que queda a la dreta.

0.03 2.34 10.600

Després de passar per sota de dues grans alzines sureres arribem al mas Giralt (180 m); seguim per la seva pista d'accés deixant la casa a la dreta.

Cap a la dreta, al fons, veiem l'agrupació del mas Collell i el mas d'En Gorra a la vall del torrent de Bosquerós.

=====

BOSQUERÓS

A l'extrem occidental del terme de Campmany, a la dreta del Llobregat, hi ha el lloc de Bosquerós amb masies disseminades en les clarianes de les espeses boscúries d'alzines sureres, en un serrat que separa el Llobregat del seu afluent el Ricardell. A Bosquerós, al temps de l'esplendor de la manufactura del suro, no solament s'explotava la primera matèria dels boscs sinó que consta també que l'any 1842 hi havia tres cases que es dedicaven a la fabricació de taps.

=====

0.03 2.37

Travessem un camí utilitzat pels ramats. Seguim, encara, per una zona cremada.

0.03 2.40

Deixem un camí a la dreta i fem una curta baixada; al capdavall hem d'abandonar la pista que continua vers Can Salelles i seguir pel camí de la dreta.

0.02 2.42

Compte : Hem de deixar el camí i continuar per un senderol que baixa cap a l'esquerra.

El senderol passa per la vora d'un camp deixant-lo a l'esquerra i després continua per entremig d'alzines transformant-se en una pista encara que molt malmesa.

0.04 2.46

Deixem la pista que seguïem i agafem un senderol que baixa per la dreta.

0.01 2.47

Travessem una clotada i poc després desemboquem en una ampla pista; la seguim cap a l'esquerra pujant lleugerament.

0.06 2.53

Hem d'abandonar la pista que segueix pujant i anar cap a la dreta per un senderol que planeja. Al cap d'uns metres sortim en un camp; el voregem deixant-lo a la dreta. Passem pel costat d'una petita construcció i poc més enllà trobem el camí d'accés al camp; el seguim en sentit descendent.

0.03 2.56

Per la dreta se'ns uneix un camí; continuem baixant cap a l'esquerra i una mica més enllà hem de deixar el camí per agafar un senderol que fa dreuera per tal d'arribar a la pista que veiem a la dreta. Una vegada sortim a la pista hem d'anar cap a la dreta. (Si no s'agafa la dreuera s'ha de continuar una mica més pel camí fins a trobar la pista esmentada).

0.02 2.58 12.510

Després d'anar uns metres per la nova pista deixem un senderol, a l'esquerra, que baixa cap a una font (140 m). (Aquesta font no raja).

Hem de seguir per la pista i poc després abandonar-la per agafar un trencall que baixa cap a l'esquerra, travessa la clotada on hi ha la font i puja per l'altra vessant per entremig d'alzines.

0.02 3.00

Desemboquem en un camí; l'hem de seguir cap a l'esquerra pujant. A la dreta queda una petita tanca de filferro; dins del tancat podem veure un cotxe i uns dipòsits.

0.01 3.01

Arribem al capdamunt de la pujada (150 m), en un collet de la serra Blanca; a l'esquerra deixem un camí que continua pujant. Nosaltres hem de seguir rectes baixant; d'aquesta manera sortim del terme municipal de Campmany i entrem en el d'Agullana.

En aquest punt hi ha un indicador : venim del mas Pujolet i

anirem cap el Riberal.

El camí es va transformant en una ampla pista.

0.05 3.06

Deixem un trencall que planeja cap a l'esquerra i continuem baixant per l'ampla pista. Pocs metres més enllà trobem una bifurcació; en el seu vèrtex hi ha col·locada una gran pedra que fa d'indicador : cap a la dreta es va al mas Andreu i al mas Mestre i per l'esquerra al Riberal. Agafarem la branca de l'esquerra.

0.02 3.08

Troblem un nou trencall que planeja cap a l'esquerra; ara sí que hem d'abandonar la pista que segueix baixant i seguir-lo.

0.01 3.09

Arribem en un collet (130 m); enfront, a l'altra banda de la Guilla, veiem el poblet de l'Estrada. Ací hem de deixar el camí que continua recte tot baixant i s'ha de seguir cap a l'esquerra baixant més suaument per la vora d'un planell molt ple de matolls; a la dreta, a un nivell inferior, hi ha camps.

0.03 3.12

Quan s'arriba enfront d'una petita edificació, ens trobem amb una bifurcació una mica confusa; s'ha d'anar cap a la dreta per un camí força embrossat, en direcció a una casa que veiem més enllà.

0.02 3.14 13.800

Ens trobem amb una tanca per al bestiar que hem de traspasar; a continuació el camí va per entremig de marges.

Després de passar a frec de la casa, que queda a l'esquerra, baixem fins al llit de la Guilla (100 m). L'hem de creuar per una passera de pedres.

Una vegada a l'altra banda, veiem el mas Carbonell enfront, a un nivell superior. Hem de creuar el pla que hi ha sota de la casa, ple de fens, i anar cap a l'esquerra per enfilarnos per un corriol.

Després de la curta, però forta pujada, ens trobem amb una nova tanca, la passem i desemboquem en un camí; l'hem de seguir cap a la dreta vorejant el mas.

Quan s'arriba a tocar de la casa s'ha de deixar el camí i continuar per un trencall que, per l'esquerra, es dirigeix vers l'Estrada.

0.05 3.19

Trobem una bifurcació; escollim la branca de la dreta que és de sòl herbós. A la dreta hi ha una vinya.

Mica en mica, el caminet que seguim es va envoltant de vegetació; arriba un moment que passem per un veritable túnel vegetal. El senderol va seguint el curs d'un reguerot que va pel costat d'un marge; pugem suaument.

0.04 3.23

Sortim en un camí encimentat; l'hem de seguir cap a la dreta, en direcció al poble. Immediatament passem pel costat d'una petita bassa i entrem en el poble de l'Estrada pel carrer de la Font.

0.01 3.24 14.260

El primer trencall a mà esquerra ens mena a la plaça de davant de l'església; continuem endavant i arribem a la plaça Major (130 m).

=====

L'ESTRADA

El poble de l'Estrada, del terme d'Agullana, es troba a uns dos quilòmetres del cap de municipi, prop del Llobregat d'Empordà. Es format per un agrupament de masies vora la carena, a l'inici d'un turó poc enlairat. Les cases es construïren al llarg de la vorera de ponent d'un camí que travessa el turó de S a N. Aquest camí, tram d'una via d'origen molt antic que porta al conegut coll de Panissars, era la Strata Francisca que figura en els documents medievals, potser hereva de la via Augusta. El topònim reflecteix aquest origen.

L'església de Santa Maria de l'Estrada apareix esmentada a l'any 1279 però no hi ha vestigis de la construcció medieval; l'edifici actual, a l'extrem de migdia del poble, és una obra de la fi del segle XVIII, abandonat i ruïnós. Era d'una nau amb capelles laterals amb un campanar quadrat inacabat.

Dins de l'antiga parròquia de l'Estrada, a l'esquerra del Llobregat, a la boscosa serra de Cominera, hi ha dos sepulcres megalítics: la Llosa de la Jaca d'en Torrent i la Barraca del Lladre.

D'entre les masies del terme d'Agullana cal destacar, per raons històriques, el Mas Perxers, situat al NW del cap de municipi, vora del camí que porta a la Vajol. Aquest gran casal acollí durants els primers mesos de l'any 1939 un important grup de polítics i intel·lectuals del Govern de la Generalitat, que anaven cap a l'exili. L'ambient d'aquells dies el descriu A. Rovira i Virgili a "Els darrers dies de la Catalunya Republicana".

=====

Sortim de la plaça Major i anem cap a l'esquerra per una pista que planeja. A l'esquerra queda la caseta d'un transformador.

0.01 3.25

Trobem una bifurcació just al costat d'una gran casa aïllada; hem de continuar per la branca de la dreta pujant.

Uns metres més enllà se'ns uneix un camí per la dreta. Planegem i després baixem lleugerament pel costat de vinyes. Al fons veiem la Jonquera.

0.04 3.29

Arriben en una cruïlla; la branca de l'esquerra es dirigeix vers una caseta situada al mig d'un camp. Hem de continuar rectes, de moment planejant; més endavant girem cap a l'esquerra i baixem un tram amb fort pendent.

0.03 3.32

Se'ns ajunta un camí per la dreta. Una mica més enllà deixem l'entrada a una vinya al mateix costat i desemboquem en un camí transversal; el seguim cap a l'esquerra.

Passem pel costat d'un marge amb una filada de xiprers. Més endavant voregem una tanca metàl·lica; dins del tancat hi ha un xalet en construcció.

0.03 3.35

A l'esquerra queda l'entrada al recinte de la tanca.

0.02 3.37 15.410

Sortim a la carretera que va de la Jonquera a Agullana; a l'esquerra queda una petita fàbrica. Seguim la carretera cap a la dreta.

0.02 3.39

Deixem un trencall a l'esquerra; continuem baixant lleugerament.

0.02 3.41 15.780

A l'esquerra queda una bassa mig amagada per la vegetació.

Després de travessar el torrent del Mestre Bernat per un petit pont hem de deixar la carretera i continuar pel camí que va vers l'esquerra. Immediatament trobem una bifurcació; agafem la branca de la dreta.

Planegem pel costat de vinyes. Més endavant deixem un trencall a l'esquerra.

0.04 3.45

Deixem un altre trencall a l'esquerra; comencem a baixar.

0.01 3.46

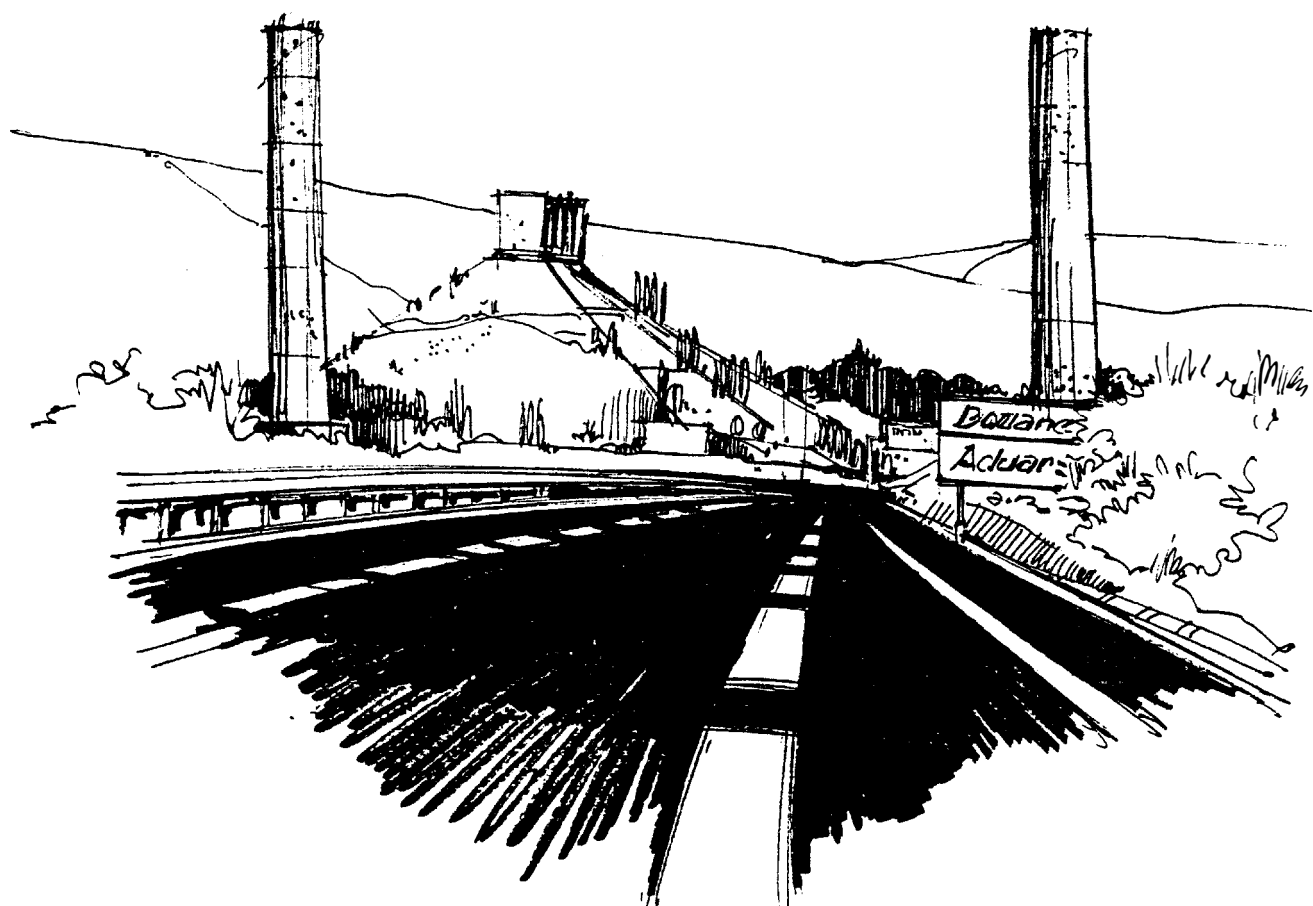
Per la dreta se'ns uneix un camí; continuem baixant.

0.01 3.47 16.940

Travessem el torrent del Forn a gual per una passera de pedres (100 m), i girem cap a l'esquerra vorejant la tanca del recinte d'una àrea de servei de l'autopista.

A l'esquerra hi ha un recinte ple de barraques i amb un ampli mostrari d'animals. Passem per davant de la seva entrada.

El camí continua pel costat de la tanca de l'autopista; comença a pujar.

0.04 3.51

Arribem al capdamunt de la petita pujada; ara, a l'esquerra, també tenim un tancat. Baixem entrant en el terme de la Jonquera.

0.04 3.55

A la dreta, dins del recinte de l'autopista, queda el control del peatge.

Fem una nova pujada i tornem a baixar. Enfront veiem el cementiri de la Jonquera i, en el turonet del seu darrera, una antiga torre.

Entrem en un tram de sòl asfaltat i per l'esquerra se'ns uneix un camí. Baix, a l'esquerra, queda una clotada utilitzada com abocador d'escombraries.

0.04 3.59 17.330

Desemboquem a la pista d'accés al cementiri; hem d'anar cap a la dreta creuant el pont per damunt de l'autopista.

Després de passar el pont baixem per anar a trobar la carretera general que ve de Barcelona, la travessem i seguim en direcció al poble de la Jonquera que veiem davant.

Deixem un camí que baixa cap al llit del Llobregat per la dreta.

0.04 4.03 17.500

Després de passar pel costat d'una bàscula per a camions arribem en un petit parc situat a mà dreta, al costat del riu. En aquest parc (110 m), ombrejat per plàtans i amb una font, acabem l'etapa, el curs i el GR-2.

=====

LA JONQUERA

El terme municipal de la Jonquera, de 56.90 km², s'estén als vessants meridionals de la serra de l'Albera, des del coll del Portell, a ponent, fins al Ras de la Menta, a llevant. L'extens territori forma dos sectors ben diferenciats, ambdós presidits per la serralada : a ponent el que pertany a la conca del Llobregat d'Empordà, que neix al pic Llobregat (918 m), i que comprèn la vila de la Jonquera, cap del municipi, amb el barri dels Límits i d'altres agregats; a llevant el que pertany a la conca de la riera d'Anyet, afluent també de la Muga que neix al peu del Puig Neulós (1249 m) que comprèn l'antic terme que senyorejava el castell de Requesens.

En aquest sector de la carena pirinenca que separa l'Empordà

del Vallespir, frontera franco-espanyola des del tractat dels Pinineus (1659), s'obren dos dels colls més baixos i accessibles de l'Albera, el coll de Panissars i el coll de Portús. Aquests passos naturals foren travessats per camins importants des de temps molt remots; el de Portús per la via romana i el de Panissars per les rutes medievals, ja que, per raons estratègiques s'anà preferint aquest pas. Modernament, però, el de Portús torna a ser el més utilitzat.

La vila de la Jonquera es troba a 110 m d'altitud, a la dreta del Llobregat d'Empordà. Constitueix un típic poble-camí, amb les cases arrencades a banda i banda de l'antic camí francès medieval que seguia el traçat de l'antiga via romana. Actualment les modernes carreteres passen pels afores del nucli urbà. Al voltant de l'església parroquial hi ha algunes cases del segle XVII. És notable el conjunt arquitectònic de la plaça i la part posterior de les seves cases, que dona al riu, amb porxos d'arcs de mig punt i voltes d'arestes.

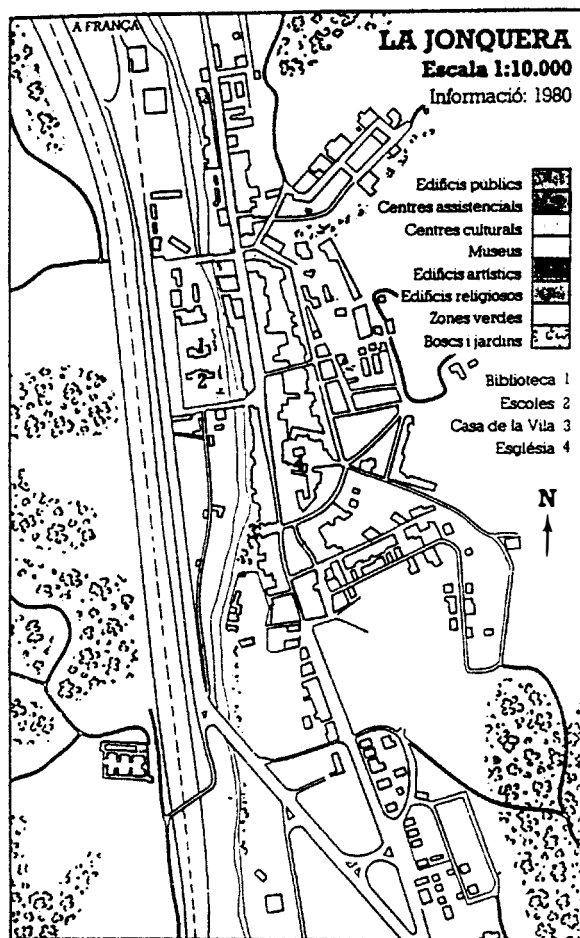
L'església de Santa Maria de la Jonquera actual és en la seva major part obra del segle XVIII. Consta d'una nau amb capelles laterals, creuer amb cúpula i absis semicircular i un campanar de torre octogonal. La façana, però, és l'únic element que es conserva del temple primitiu, alçat a l'inici del segle XV, amb portada d'arcs de mig punt en degradació, llinda i timpà d'un estil romànic ja molt avançat i tardà, amb elements gòtics. A la llinda, amb l'escut dels Rocabertí, figura la data del 1414.

Al carrer Major hi ha el gran casal de Ca N'Armet, de dues plantes i golfes, amb grans cellers subterranis, obra del segle XVIII; es destaquen els salons amb pintures pompeianes.

Al segle XIX, la industrialització surera (el 1842 hi havia 6 fàbriques) afavorí la creació d'associacions de socors mutus com l'antiga Societat Mutua, que encara es manté (té un cafè i un cinema). Aquesta indústria continuà creixent fins a la Primera Guerra Mundial i inicià després una decadència que ha acabat amb la seva desaparició (el 1960 hi havia només 4 treballadors).

A llevant i a ponent de la vila, en dos turons enlairats, hi

ha dues torres de planta circular i petites fortaleeses dels segles XVIII-XIX amb restes de murs als voltants. No queden en canvi vestigis de les muralles que havia tingut.

El barri dels Límits, a uns 3 km de la vila, a la ratlla de la frontera franco-espanyola, és format per les cases del costat de llevant de la carretera, mentre que les que s'estenen a la banda de ponent són del municipi vallespirà (i administrativament francès) del Portús.

El castell de Rocabertí s'aixecava al cim d'una penya granítica dominant estratègicament els propers colls de la serra de l'Albera i els camins que hi menaven; resten alguns murs dempeus. Prop del coll de Panissars hi ha les restes de l'antic monestir de Santa Maria de Panissars a la ratlla fronterera, a ponent del castell de Bellguarda.

Dins del terme municipal, al sector de llevant, es troba la imponent baluerna que és avui el castell de Requesens. És una obra fantàsica, d'unes grans dimensions, amb nombroses torres, merlets i espitlleres i d'altres elements de fortificació, deguda a la reconstrucció que a la fi del segle XIX manà fer el comte de Perelada Tomàs de Rocabertí-Dameto (mort el 1898) i que acabà la seva germana Joana Adelaida; s'inaugurà amb una gran festa el 24 de juny de 1899.

BIBLIOGRAFIA

- ** Gran Geografia Comarcal de Catalunya.
Volum 4. L'Empordà.
Fundació Enciclopèdia Catalana.
- ** Gran Enciclopèdia Catalana.
- ** Això és Catalunya. Guia del Patrimoni Arquitectònic.
Departament de Cultura de la Generalitat.
Editorial Plaza i Janés (1988).
- ** Descripció del GR-2.

Comitè Català de Senders de Gran Recorregut.

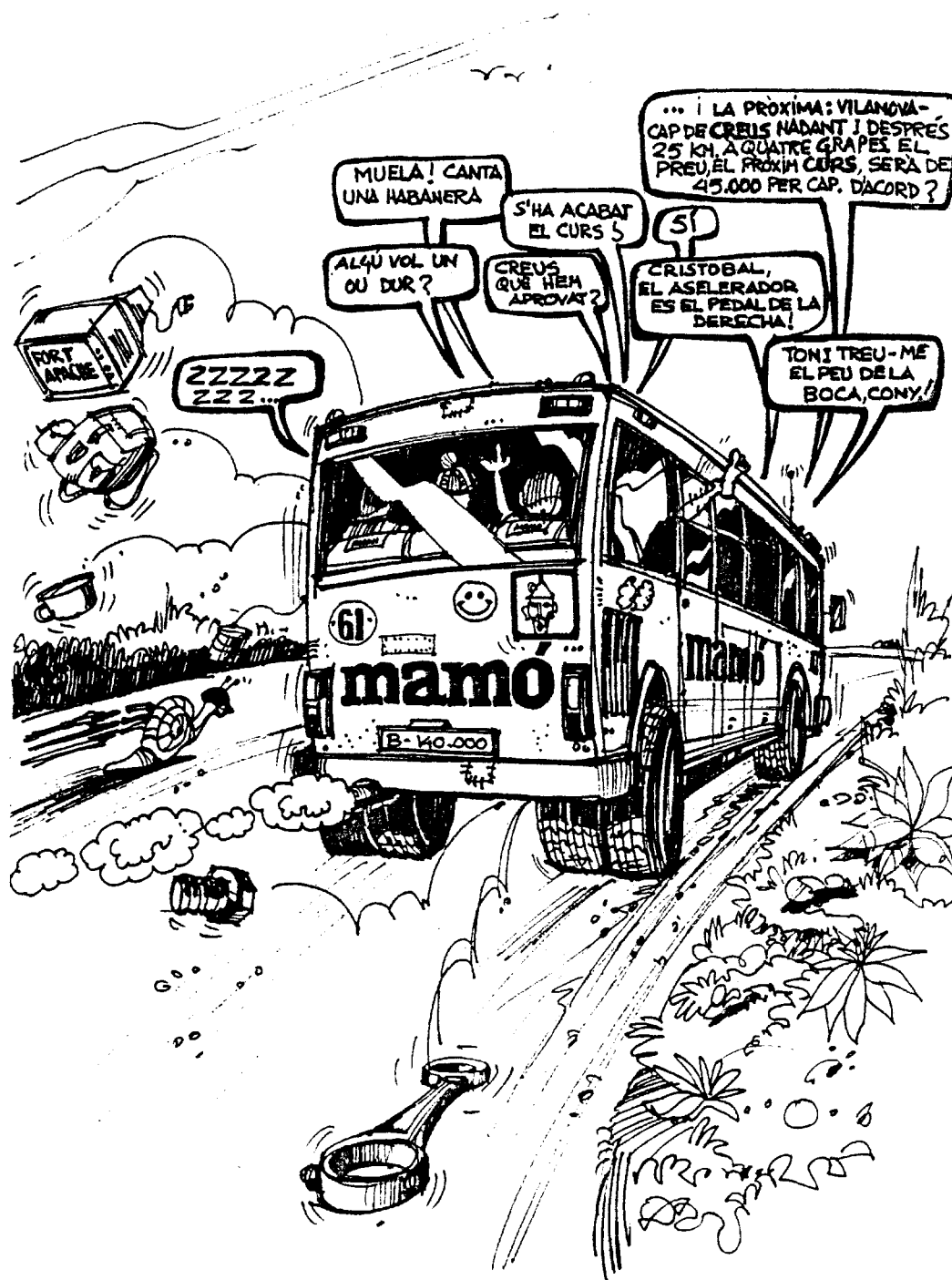
** Dibuixos d'En Bernat Salvador.

** Cartografia :
Mapa Topogràfic

IGN. Figueres 258-I (1:25000)
IGN. Agullana 220-III(1:25000)

Agustí Poch, juny 1989

Adéu !

Utilitzada pels contraforts muntanyencs del puig Neulós, voltada d'alzinars surers, dos quilòmetres amunt d'Agullana, vora una carretera que puja entre revolts cap a les absurdes fronteres, continua alçant-se majestuosa la masia de Can Perxés. Sembla impossible al drama que va acollir fa 50 anys, al fet d'haver hostatjat els que anaven camí de l'exili, "del més impres-

les estances, però ara el menjador, la gran sala on dormien a dotzenes els derrotats, es manifesta espaiós, net i clar, abocant tot el seu antic esplendor sobre l'eixida, la famosa eixida des d'on van llançar els últims esguards cap a terra catalana homes com Lluís Companys, Carles Pi i Sunyer o Antoni Rovira i Virgili.

Molts altres els van acompanyar en aquelles últimes hores. Van arribar a ser més de dos-

Entre la impotència i l'enyorrança, van anar retrobant-se a Can Perxés gent com Pompeu Fabra, Pere Bosch i Gimpera, Pau Vila, Joan Oliver, Xavier Benguerel, Armand Obiols, Lluís Montanyà, Mercè Rodoreda, Carles Riba i Clementina Arderiu, Pous i Pagès, Rovira i Virgili, Serra Hünter, Anna Murià, Alfons Maseres, Sebastià Gasch, Avel·lí Artís, Anglada Camarasa, Josep Maria Capdevila i Cèsar August Jordana, entre altres, la majoria d'ells amb la família.

caigut, trencat, esmicolat, anorreat per sempre. Hi ha persones a les quals no podeu mirar sense sentir una esgarifança. Aquí teniu unes dones silencioses i quietes, petrificades, que són imatges de la tristesa infinita."

Aquella tristesa infinita la va saber captar el mateix Rovira en la cornua de carros dels fugitius, però al final del llibre la transforma en el *Jurament de l'exiliat*, un text superb escrit al febrer del 39 mentre el tren el portava de Perpinyà a Tolosa, on aquell gran home va refermar la seva fe en la llibertat de Catalunya.

El grup d'intel·lectuals i escriptors va marxar de Can Perxés, amb un autocar catric-catrà i el bibliobús, el 31 de gener del 39, amb destí a Perpinyà passant pel Portús. La visió del Canigó per part del grup d'emigrats fa dir a Rovira que "protegeix un tros de terra catalana, que no trepitjaran els enemics de la nostra pàtria i de la nostra llengua, la mateixa llengua del Rosselló".

5 de febrer: camí de l'exili

Pocs dies després, el 5 de febrer,

ja tot estava dat i beneït. La matinalada d'aquell dia, procedents de Can Perxés, i des de la Vajol, van passar a peu el coll de Lli els màxims representants dels governs de Catalunya i d'Euskadi, Companys i Aguirre, juntament amb Tarradellas, Antoni Maria Sbert i Carles Pi i Sunyer, per part catalana, acompanyats per una petita guàrdia de mossos d'esquadra, i Manuel de Irujo i Jáuregui, per part basca. "I tot seguit entràrem en la pau callada del bosc muntanyenc", escriu Pi i Sunyer, "fins que, de sobte, arribats darrera d'uns pedruscalls, el camí començà a baixar. Clarament. Irrevocablement. I anàrem baixant, sense dir res".

Un altre testimoni d'aquells moments de desolació va ser l'escriptor figuerenc Alexandre Deulofeu, que, amb un altre petit grup, va fer el mateix trajecte fins a les Illes, un petit poble a l'altra vessant de la muntanya, en territori d'administració francesa. En les seves memòries, en el moment de dir adéu per qui sap quant de temps al seu país estimat, no pot estar-se d'exclamar: "Qui ho diria, d'aquí dalt estant, Catalunya, que en aquests moments passes una de les tragèdies més grosses que han presenciat els segles!"

Fa 50 anys

Can Perxés, casa pairal del terme d'Agullana que data de passat a la història de Catalunya per ser l'últim lloc d'acolliment de les institucions polítiques i culturals de la Catalunya republicana. Ocupada Barcelona el 26 de gener de 1939, el govern de la Generalitat, amb intel·lectuals i polítics, va passar per Girona, Olot, Figueres i el mas Bell-lloc de Cantallops, i va arribar 2 dies després a Can Perxés. Entre el 31 de gener i el 5 de febrer es va dir adéu a tot un món. D'això fa 50 anys

Abans de l'exili, Can Perxés

Text: Xavier Garcia. Fotos: Xavier Ruiz

sionant dels exilis de la nostra història", com va escriure Josep M. Poblet (*Els darrers temps de la Generalitat i la República*, Dopesa, 1978).

En companyia de Maria Perxés, filla de Jaume Perxés, que amb més de 90 anys encara viu a Agullana, i de l'escriptora empordanesa Montserrat Vayreda, vaig endinsar-me per aquell camí que dona al mas. Un perfum net de flor boscana, potser com mai havia sentit, va arribar-me molt endins i vaig començar a imaginar-me com devia anar tot allò 50 anys enrera. Entrem al mas. Després de tants anys de no estar habitat —hi havia massa records negatius—, ara comença a fer goig. Maria Perxés ha estat la protagonista d'aquesta restauració. Les parets han estat repintades, alguns sostres reforçats i les estructures generals han estat falcades convenientment.

Un recorregut sentimental

Comencem el recorregut sentimental per aquest àmbit de la família Perxés, una nissaga arrelada a Agullana des de mitjans del segle XVI. Al porxo d'entrada, ornant una font, uns versos de Montserrat Vayreda gravats en una rajola: "Vinc dels cims, de l'aire net / i en el casal que m'empara / sóc una font d'aigua clara / que apaga la teva set." Una olor de moble vell encara impregna

centis, menjant i dormint com podien en aquest mas requisat per la Generalitat com a últim refugi d'homes i obres d'art. El seu propietari va haver de marxar-ne poc després del juliol del 36, empaïtat com estava pels *incontrolats*, i la resta de la seva família, com recorda Maria Perxés, va

haver de trobar refugi en un mas pròxim i després a Tossa, un indret considerat més segur.

L'arribada al mas, pocs dies abans de passar la frontera, el 5 de febrer, dels presidents de Catalunya i Euskadi, Companys i Aguirre, va convertir Can Perxés en un important centre polític, però ja tot estava perdut, encara que Negrín, des del castell de Figueres o des de la Vajol, invocés una última resistència, ell

que n'havia fet malaguanyar tantes. A més de la presidència de la Generalitat i dels consellers, van anar arribant a Can Perxés, dos dies després de la caiguda de la capital, alguns diputats del Parlament i els intel·lectuals i escriptors agrupats a la Institució de les Lletres Catalanes. Una vui-

tantena d'aquests últims van ser evacuats des de Barcelona amb el bibliobús dels serveis de cultura al front i amb autocars, i van anar a fer cap primer a Girona, Figueres i Olot.

Testimonis literaris

Molts records d'aquells dies han quedat en forma de novel·les, memòries i dietaris. El conseller de cultura, Carles Pi i Sunyer, que amb Josep Tarradellas va ser un dels organitzadors d'aquella retirada, ho explica amb emoció i clarividència al seu llibre de memòries, tot mirant per última vegada, sense saber-ho, el seu Empordà natal: "L'altre lloc del mas, més viu i durador en el record, era l'eixida. Una terrassa gran, espaiosa, amb el pis de rajoles vermelles i una barana d'obra adient per recolzar-s'hi i prou ampla per seure-hi si hom se sentia cansat. Un magnífic mirador des del qual hom veia, com en un vast panorama, tota l'escenografia de l'Empordà, des de les muntanyes al mar. (...) Digne teatre el dels Pirineus per donar a l'escena final d'aquest gran drama d'una noble esperança fallida, un marc de grandesa històrica."

Un altre gran relator d'aquelles hores va ser l'historiador, polític i escriptor Rovira i Virgili, que en el seu llibre *Els darrers dies de la Catalunya republicana. Memòries sobre l'exode català*, escrit originàriament un mes després d'haver entrat a l'Estat francès, explica: "El casal és com un vaixell ple de naufragis. Alguns serveixen encara l'esperança de la salvació. Altres han perdut fins aquesta esperança, i tot ho veuen

*“Una nit de lluna plena
tramuntàrem la carena,
lentament, sense dir re...
Si la lluna feia el ple
també el féu la nostra pena.”*

Pere Quart

*“Avui en terres de França
i demà més lluny potser,
no em moriré d'enyorança,
ans d'enyorança viuré.”*

Pere Quart

Enrera quedaven els morts, els ferits, les famílies separades: la pau dels cementiris. Al mig milió de refugiats que travessaven la frontera els esperaven els camps de concentració, més misèria i mort i, a sobre, sortir en defensa d'unes democràcies europees que s'havien girat contra la República.

Els que van sobreviure ho han comptat també al cap dels anys i en aquests moments ho reviu dolorosament. La novel·la *Els vençuts*, de Xavier Benguerel, o dietaris com els d'Artur Bladé i Desumvila, *L'exiliada* (Ed. Pòrtic, 1976), o el de Xavier Garica i Soler, el meu pare, titulat *La meua guerra* (Pòrtic, 1974), són un clar exponent d'aquest sentiment.

Marxo de Can Perxés, que, amb la retirada, la columna Lister volia dinamitar. Enrera queden les balconades, els finestrals i l'eixida des d'on tantes paraules de desconhort van dir-se; enrera queden aquella cuina, aquell menjador convertit en sala de dormir, i aquelles habitacions que tants planys van escoltar. Enrera queden els cinc pins d'entrada a la casa, el roure que l'ombra abans d'entrar-hi i aquell camí de somni per on van fugir uns homes i unes dones que van intentar ser justos.

PERFIL APROXIMAT DE L'ETAPA

